You are accessing the Digital Archive of the Catalan Review Journal.

By accessing and/or using this Digital Archive, you accept and agree to abide by the Terms and Conditions of Use available at http://www.nacs-catalanstudies.org/catalan_review.html

Catalan Review is the premier international scholarly journal devoted to all aspects of Catalan culture. By Catalan culture is understood all manifestations of intellectual and artistic life produced in the Catalan language or in the geographical areas where Catalan is spoken. Catalan Review has been in publication since 1986.

Esteu accedint a l'Arxiu Digital del Catalan Review

A l' accedir i / o utilitzar aquest Arxiu Digital, vostè accepta i es compromet a complir els termes i condicions d'ús disponibles a http://www.nacs-catalanstudies.org/catalan_review.html

Catalan Review és la primera revista internacional dedicada a tots els aspectes de la cultura catalana. Per la cultura catalana s'entén totes les manifestacions de la vida intel·lectual i artística produïda en llengua catalana o en les zones geogràfiques on es parla català. Catalan Review es publica des de 1986.

Barcelona, geografia iniciàtica **Marta Marin**

Catalan Review, Vol. VII, number 2 (1993), p. 57-69

BARCELONA, GEOGRAFIA INICIÀTICA

MARTA MARÍN

L'origen d'aquest treball parteix de la confluència de dues circumstàncies: una d'acadèmica, haver d'«explicar Barcelona» als meus estudiants de cultura catalana de la Universitat de Toronto, i l'altra, més íntima, que es resumeix en el fet d'haver d' «explicar-me Barcelona» aprofitant la meua situació de distància física i, inevitablement, psicològica. Tot plegat en un moment que la ciutat mateixa es trobava en un procés de canvi provocat per la proximitat dels Jocs Olímpics i curiosament, també, en un moment de dol per la pèrdua de dues escriptores que s'havien convertit en una de les imatges de la ciutat mateixa. Parlo, evidentment, de Maria Aurèlia Capmany i de Montserrat Roig.

En el terreny purament literari ens adonem que la Barcelona dels llibres està recreada a través de la mirada estrangera o local però on la veu femenina hi és gairebé sempre absent. Així s'ha anat construint una imatge de la ciutat, diversa però que no deixa de tenir una gamma restringida de miralls que mostren una ciutat que barreja l'exotisme, la perillositat, la vulgaritat, la revolució i, tot això viscut a través de personatges masculins disposats a gaudir-la, observar-la o conquerir-la, però on la veu femenina com a protagonista hi és absent.

Barcelldones (Barcelona, 1989) és, fins ara, l'únic llibre sobre Barcelona explicada per dones. Es tracta d'un recull d'escrits de caire més aviat assagístic on un conjunt d'escriptores donen una visió de la ciutat que encara mai, o molt poques vegades, no s'havia escrit; és la Barcelona vista des dels carrers, les vies de tren, els magatzems, les galeries i els balcons.

Els textos que integren *Barcelldones* tenen en comú la paradoxa de considerar avantatjós l'anonimat que comporta la vida en una ciutat. L'anonimat té el mateix poder d'una pintura invisible i semblable que, per a una dona, passar desapercibuda és una garantia de lli-

bertat. La mancaça de nom és, doncs, el *xador* occidental. No es pot controlar qui no es coneix. Voler, doncs, conèixer Barcelona mitjançant les protagonistes creades per dones representa, per inusual, tenir l'oportunitat de tafanejar pels interiors desconeguts i pels carrers que es trepitgen amb por, però amb ferma voluntat de sobreviure-hi.

Suposant que calgui, justifico aquesta primera incursió en una Barcelona literària de la mà de dues novel·les, *El Carrer de les Camèlies* i *Feliçment, jo sóc una dona*, en el fet que argumentalment tenen molts punts en comú entre els quals el més important és el de combinar l'experiència exterior a partir d'una trajectòria interior. És en aquest sentir que no em sembla pas casual que les autores fessin de les protagonistes dues dones que es dediquen a la prostitució, ja que de fet aquesta és una de les poques professions que, tant a la Barcelona de començament de segle com a la de la postguerra, havia de permetre que una dona combinés l'experiència fornida pel carrer, amb la del món reclus de les galeries interiors i dels celoberts. Això, és clar, deixant de banda la càrrega simbòlico-social que envolta aquesta activitat i la consideració de representar un recurs argumental que justifica la mobilitat dels personatges femenins ben poc freqüent en les dones de principi de segle.

A les dues novel·les, les protagonistes, Carola i Cecília, tenen orígens confusos; o bé no estan legitimats o, senzillament, ens són desconeguts. Aquest desarrelament els permet abandonar la barriada on han viscut de petites i descobrir, així, la ciutat a través dels seus carrers, establiments i cases. Totes dues, en un acte de pragmatisme, decideixen dedicar-se a la prostitució. La circumstància excepcional de la seva professió les fa nòmades i els dona una mobilitat que acaba quan de «dones de tothom» passen a ser «l'amistançada d'algú». És aleshores quan, recloses en els pisos que els seus amants burgesos els han posat, la ciutat es torna a tancar davant dels seus ulls.

Un altre tret comú a les dues novel·les és que la ciutat no s'explica pels esdeveniments històrics sinó pels recorreguts sentimentals de les protagonistes. La ciutat per a Cecília Ce, la protagonista de *El Carrer...*, és el decorat per a la recerca de l'amor. Una Barcelona que,

des de les barraques de Montjuïc fins al Liceu, és el paisatge que emmarca el seu desig per trobar en els homes la imatge d'un pare desconegut. Al final torna al carrer de les Camèlies, el carrer on va ser abandonada de petita, l'espai simbòlic de la seva infantesa, cosa que li permet de recuperar un altre espai, el de la memòria que és, al capdavant, la seva pròpia veu, el seu propi llenguatge.

Carola, la protagonista de *Feliçment...*, més pragmàtica, buscarà de fer-se un lloc en una Barcelona que li nega ser ella mateixa. La veurem fer de dependent, d'oradora feminista en cercles de dones burgeses, de prostituta, d'amistançada i de senyora postissa en una família burgesa i de dretes, fins que fuig, ja durant el franquisme, cap a París, aquest nord que des de sempre tant ha fascinat els barcelonins. Amb tot, Carola, a la seva tornada a Barcelona, decideix recloure's a Mallorca, l'illa plena de ressons literaris on ella també hi acaba escrivint novel·les que li permeten explicar la ciutat amb les seves pròpies paraules.

La intenció d'aquest article, però, no és pas la de fer una anàlisi literària d'aquestes obres, sinó utilitzar-les d'eina per conèixer la manera, com des de la situació límit que comporta la literatura, les protagonistes d'ambdues novel·les fan ús de l'espai urbà que va configurant un univers simbòlic femení que explica per extensió, l'ús que les dones en poden fer.

El laberint urbà

Ben cert que a les novel·les escollides no hi trobem la ciutat de les nenes, ni la de les mares que empenyen cotxets de criatura, ni la ciutat de les obreres, la dels tallers de cosir, ni la de les mestres; hi trobem una ciutat excepcional, d'éssers abandonats que viuen des del marge.

Una ciutat que és viscuda amb dolor, un dolor que es manifesta per partida doble perquè el genera la impossibilitat de ser una dona autònoma i creativa, i la pèrdua d'amors i de projectes.

Aquests canvis constants de geografia, de persones i d'amors fa que les protagonistes visquin la ciutat d'una manera fragmentada i

que la Barcelona que arriba al lector/lectora no sigui una postal fixa sinó que es dibuixi com un conjunt de capes superposades, cargol laberíntic per on les protagonistes es passegen sense traumatismes aparents. Així veiem com Cecília passa de viure a les barraques de Montjuïc a fer-ho en un pis de l'Eixample i com Carola, que ha menat una vida burgesa a Pau Claris, es posa a fer de dependenta a la Boqueria i més tard a fer feines en un bar de la Barceloneta.

Aquesta percepció parcial i fragmentària fruit de les circumstàncies personals i socials tipifica, segons Nancy Chodorow¹ el tipus de percepció característic de les dones. La mobilitat permet, doncs, una percepció diferenciada genèricament justament perquè no ve determinada pel desig d'èxit social o professional, sinó per una recerca més íntima, que es resol en la necessita de trobar un lloc simbòlic on poder expressar-se i que és trobat, en els casos que ens ocupen, en l'univers de les paraules (per a la Carola), i en el de l'amor (per a la Cecília).

L'accés al laberint; primera parada en el trajecte

Per parlar de l'ús que Carola i Cecília fan de la ciutat caldrà comentar, primer, com hi accedeixen. De primer, i ja des de nenes, a partir del cos. Tant l'una com l'altra reben comentaris de la gent gran que prediuen que faran tornar bojós els homes perquè són boniques. Ser bonica en la societat patriarcal és tingut com un valor de canvi que els assegura l'èxit amb els homes, malgrat que, irònicament, aquest èxit tingui un doble preu que és el del sotmetiment als desitjos de l'home. El cos els permet de ser admeses pels homes i d'accedir a una capa social diferent de la seva, més elevada. Amb tot, aquest cos no serà un element representat com a un símbol en expansió, sinó més aviat com a objecte contingut en espais tancats, un cop hagi passat a ser la possessió de l'home. Viatge, doncs, de l'exterior vers l'interior, en el sentit més literal.

¹ Nancy Chodorow, *The Reproduction of Mothering: Psychoanalysis and the Sociology of Gender* (Berkeley: Univ. of California Press, 1978), 166, 169.

El cos de les protagonistes, en estat de repressió constant, serà un cos en rebel·lia que no té cap més altre camí d'expressió que el de la constant somatització, ni cap altre escenari que els carrers de la ciutat. Cecília i Carola s'enamoren per primera vegada al carrer; emmalalteixen al carrer, es desmaïen, tenen avortaments successius al carrer i al carrer perden els seus amors (en tots dos casos s'enamoren de joves anarquistes que són afusellats a Montjuïc).

Voler formar part de la vida activa de la ciutat és una transgressió que es paga amb el càstig físic, amb la humiliació i com a conseqüència amb la por. La ciutat es viu en el secret, a esquitllentes. No és que la ciutat tingui ulls imaginaris, no, sinó que les dues protagonistes són seguides o espiades per tal que no trenquin les normes; de jovenetes perquè se'ls imposa una castedat absoluta, quan són adultes perquè se'ls controla els moviments en ser víctimes de la gelosia dels seus amants.

Barcelona és, també, una ciutat incòmoda, sobretot pels seus homes, que amb paraules i mirades tallen la llibertat de les dones. Cecília no gosa aixecar-se de la taula d'un cafè «Volia anar-me'n i no gosava; estava segura que a contracor se'm veurien les cuixes (...)»² i se sent malament quan camina pel carrer «Pel carrer tenia la impressió que anava despullada».³

La prostitució, el fil d'Ariadna

Carola i Cecília descobreixen que l'única manera d'accedir a l'exterior sense cap mena de restricció és exercint la prostitució. La decisió és pragmàtica i provocada per un irrefrenable inconformisme amb el seu propi destí, és a dir, el rebuig de la misèria de la vida professional i el desig de no pertànyer a ningú, l'allunyament, per tant, d'una vida convencional que anihil·la.

Cecília i Carola, un cop perduts els amants, cansades de cosir

² M. Rodoreda *El Carrer de les Camèlies*, Barcelona, ed. de ref. Club Editor, 1979, pp. 154-155.

³ *Ibid.*, p. 155.

camises l'una i de vendre guants, l'altra, decideixen, amb un gest mancat de dramatisme, dedicar-se a la prostitució, activitat a l'abast que els permet ser mestresses del seu negoci i, al mateix temps, amb una mica de sort, tenir l'oportunitat de conèixer algú que les mantingui. Contràriament a d'altres novel·les d'autoria masculina, aquí la prostitució no és cap ofici ni romantitzat, ni mitificat, ni les dones que l'exerceixen són mestres d'amor, ni portadores de les flors del mal amb què alliçonar una ànima jove. Ben al contrari, la prostitució és vista com a possibilitat per poder gaudir d'una certa autonomia; hi accedeixen, amb fastic, però amb una absoluta fredor: «Havia comprès que la sangonera de l'ofici eren els intermediaris. Però veia ben clar que fer el carrer pel meu compte era impossible i que més valia pagar un tant que fer la ronda».⁴

ELEMENTS DEL PAISATGE; CLAUS D'INCERTES PORTES

Cecília i Carola mantenen una relació objectual amb els element dels paisatge urbà mitjançant els quals mediatitzen l'experiència de la vida a la ciutat. Encara que diversos, aquests elements es poden agrupar en dos blocs: el format pels llocs emblemàtics que caracteritzen la ciutat de Barcelona i que formen part de l'univers simbòlic de les persones que l'habiten, i l'altra els homes, els habitants masculins amb qui dins l'entramat urbà hi mantenen relació.

1. *Els llocs que mostren les postals*

El Liceu

Local que serveix per a la trobada esporàdica entre classes socials diferents i, molt especialment, la trobada de la burgesia amb els seus vicis privats. Entengui's aquí la pràctica, sembla que bastant genera-

⁴ *Feliçment, jo sóc una dona*, en op. cit., p. 157.

litzada entre els burgesos barcelonins, de reunir esposes i amants en un mateix escenari. Tant Carola com Cecília entren al Liceu per aquesta darrera porta clandestina. Les seves respectives llotges es converteixen en caleidoscopis de la veritat amb què descobrir l'altra vida de l'home que les manté. El Liceu és el lloc de l'espectacle doble per excel·lència on el secret es revela i s'accepta. Un cop a l'exterior, la convenció canvia i el secret s'amaga altra vegada a la seva caps, maleint aquelles que en són les seves protagonistes.

L'experiència de la mentida i el desclassament actua com a incentiu per a Cecília i Carola, ja que a través d'aquesta constatació s'adonen que el lloc, malgrat configurar un dels somnis de la classe treballadora, no els pertany i que, sent-hi, es traeixen elles mateixes: Cecília «allà dintre no hi havia res que fos meu i a fora hi havia els carrers i l'aire».⁵

Montjuïc

Montjuïc és, per als barcelonins, tal i com queda reflectit a les dues novel·les que tractem, un lloc maleït, l'escenari d'una derrota, dels afusellaments d'homes i dones republicans i revolucionaris.

Per a Cecília és un lloc de transició. Hi viu amb els seu primer amor ocupant una de les barraques construïdes amb llaunes i cartró. El lloc és habitat per gent que, com ella, viu al marge de la societat, la majoria immigrants. Les barraques són el trampolí que la llença a la Rambla a «fer senyors», al cor, doncs, d'una ciutat que anhela posseir.

Montjuïc, per tant, es converteix en l'escenari no només de tensions socials, sinó de les tensions emotives de la protagonista. A Montjuïc l'Eladi demana a la Cecília d'anar a viure amb ella; des d'aquest mirador, la narració exemplifica ben gràficament el canvi de posició social que experimenta la protagonista: «Quan ens vam tornar a veure l'Eladi em va demanar que anés a viure amb ell. Érem a Montjuïc i estàvem recolzats sobre la barana d'un mirador des d'on es veien les barraques».⁶

⁵ *El Carrer de les Camèlies*, en op. cit. p. 210.

⁶ *El Carrer de les Camèlies*, en op. cit. p. 175.

La muntanya màgica

Contràriament a Montjuïc, el Tibidabo és un marge geogràfic que facilita la contemplació reposada de la ciutat. Un lloc de reflexió, on es mira la ciutat com si no s'hi pertanyés i que s'utilitza quan el pes de la ciutat es fa insuportable.

Des del carrer de les Camèlies, el Tibidabo és vist com en una postal, amb aquell to de tel blavós que pren al matí o al capvespre. Un color, per altra banda, sempre present en la vida de Cecília i que s'interposa sovint entre ella i la ciutat.

«Estava nua entre el mirall i la tarda blava.»⁷

El preu d'un cafè

Els cafès són espais que serveixen per escapar-se de l'enclaustrament a què estan sotmeses les protagonistes quan la seva vida ha passat a estar controlada per un home. Establiments que els proporcionen una llibertat provisional en oferir-los el regal de l'anonimat.

En un cafè Cecília hi respira, en contrast amb casa seva on se sent com «si l'anessin buidant de mica en mica», fins arribar a l'extrem on «només viu per anar al cafè».⁸ Aquest cafè que es convertirà en l'espai simbòlic de recerca de l'home que pugui substituir la manca del pare real i desconegut.

Per a Carola el cafè és, a més d'un espai de llibertat, un lloc de coneixement. Allí fa amistat amb el doctor Subietas, el metge-filòsof que justifica amb la teoria la conducta misògina dels homes. Un metge que té por dels parts «la visió del petit animalet que sorgeix del ventre de la dona, (...) era més del que ell podia suportar»⁹ perquè Subietas, el metge forense, és un metge de la mort. Al capdavant Subietas representa la negació de la vida, tot negant-se a si mateix l'acceptació de la naturalesa femenina.

En tot dos casos la freqüentació dels cafès representa una transgressió que provoca les sospites i la gelosia dels amants. La violència,

⁷ *Op. cit.* p. 98.

⁸ *Op. cit.* 148.

⁹ *Op. cit.* pp. 189-190.

aquests cop provinent dels amants, és novament el preu que paguen les protagonistes per obtenir una tímida llibertat.

La màgia dels carrerons

Finalment, el mateix carrer, un de qualsevol, però situat sempre a la Ciutat Vella, es converteix en terra de ningú, en espai màgic equiparable al d'un conte de fades. Tot i la seva cruesa, el carrer els proporciona l'aparició d'un personatge que, en moments de crisis, les recull i les introdueix en un ambient social nou.

El carrer, receptacle de la història i de la vida de la gent que l'habita, també té el poder d'estigmatitzar. Aquest és el cas per a Cecília qui, tot i mentint, comenta al seu amant que va conèixer l'amor per primera vagada al carrer Vermell, un carrer de fama dubtosa. Davant la confessió l'amant respon amb un atac de gelosia extrema i la castiga violant-la repetides vegades amb l'ajut de tres homes més que també la violen. M'agradaria esmentar aquí com aquest capítol, el 37, representa una de les pàgines més esgarriposes de la literatura catalana quant al tema específic de la violació d'una dona.

El mar

Mereix una menció perquè malgrat que apareix poques vegades a les novel·les que tractem, té, amb tot, una alta càrrega simbòlica. El mar, al *Carrer...* representa l'acabament de Barcelona, un perillós més enllà terrible i desconegut del qual val més allunyar-se'n. Ja des de petita Cecília sent dir que «el mar vol nenes».¹⁰

A *Feliçment...* la simbologia del mar s'utilitza d'una manera més convencional. Malgrat no haver tingut protagonisme a la vida barcelonina de Carola, passa a ser un dels elements vitals de la protagonista quan, finalment, es trasllada a viure a Mallorca. El mar, en aquest cas llibertat i distància alhora, des del qual es recorda i es recrea Barcelona.

¹⁰ *Op. cit.* p. 25.

2. *Els homes, una de les cares de la ciutat*

De la lectura de les dues novel·les es poden resumir en tres les tipologies masculines que poblen els carrers de Barcelona:

Els homes com a mobiliari urbà

Són aquells homes que no tenen cap relació amb la vida de les protagonistes, però que malgrat tot, adquireixen protagonisme a l'hora de percebre la ciutat. Són els perfectes desconeguts que les molesten, que les segueixen, que s'apropen a elles per dir-los obscenitats, que violen el seu espai interior. Soldats que volen conversa quan elles volen estar soles; homes que els miren les cuixes quan pugen les escales, que les assalten sexualment quan pugen l'ascensor; homes invisibles que truquen per telèfon; homes que les observen des de finestres amagades: «Vaig passar sense fer-ne cas i no sé quin dels dos va fer un xiulet. Hi ha coses difícils d'explicar: aquells dos minyons, que un altre dia potser m'haurien fet gràcia, em van ennuvol·lar una mica l'alegria d'estrenar coses»;¹¹ «Si sortia l'home del bar em feia un crit, més ben dit, una mena de ronc i com que mai no m'atrapava em cridava rient: —Vine, *guapa* (sic), que et tocaré el cullet!»¹²

Els homes-espia

Són els homes que pertanyen a la família o que «treballen» per als amants de les protagonistes i que es converteixen en ulls vigilants dels carrers i dels edificis de la ciutat: «Vaig tornar a casa de matinada. Ell volia acompanyar-me fins a la porta. No li ho vaig deixar fer. Estava segura que l'avi m'esperava a la reixa. Era ben fosc encara, però el vaig veure i em vaig preparar als cops»;¹³ «Tot d'una em va semblar que em seguien. Ho sentia a la pell. Em devien haver començat a seguir quan era a la Diagonal i potser m'havien esperat amagats darrera d'una palmera.»¹⁴

¹¹ *El Carrer...*, op. cit. p. 154.

¹² *Feliçment...*, op. cit. p. 27.

¹³ *Feliçment...*, op. cit. p. 63.

¹⁴ *El Carrer...*, op. cit. p. 155.

Els amants que no són amics

Els amants que exerceixen un control sexual sobre elles i que expresen la seva angoixa mitjançant la violència. La llibertat no és possible si hi ha com a intermediari un home. L'amant les converteix en el seu desig, tota extensió o manifestació de la llibertat d'elles és anul·lada, suprimida. En ser l'element que permet la doble vida dels homes, i en ser aquesta doble vida prohibida per les normes socials, elles es converteixen en éssers invisibles.

Els amants les treuen del petit espai de llibertat que representa el carrer i les reclouen en pisos. L'espai tancat del pis és la presó d'elles i el paisatge per on s'expressa el desig prohibit d'ells. Aquest control es manifesta, també, en el control que els amants exerceixen damunt del cos d'elles; Cecília i Carola han d'ocupar els pisos vestides i perfumades segons els gustos dels seus homes.

3. *Els objectes de comunicació amb l'exterior (cotxes, telèfon,...)*

M'agradaria, finalment, de comentar la funció del que anomeno «objectes de comunicació amb l'exterior», que en el cas de les dues novel·les es resumeixen pràcticament en els cotxes i el telèfons. Aquests objectes, tot i estar a l'abast de Carola i Cecília, es troben sota el control dels amants de les protagonistes, de manera que allò que té una funció primera de mitjà de comunicació es torna, per imposició de la voluntat masculina, en un objecte de control i segrestament de llibertat. Vegem-ho:

«En el moment d'obrir la porta del pis vaig sentir el telèfon i quan vaig ser a la vora va parar de sonar.»¹⁵ I més endavant «Vaig pensar que el telèfon havia sonat dues vegades, (...) i em vaig acabar de posar nerviosa.»¹⁶

Carola i Cecília no fan ús del cotxe, sinó que sempre «són con-

¹⁵ *El Carrer...*, op. cit., p. 140.

¹⁶ Op. cit. p. 155.

duïdes». Per tant, no és la pròpia voluntat que les porta d'un lloc a l'altre, sinó la voluntat dels altres que les volen desplaçades aquí o allà. Aquest desplaçament s'accepta com a un element més de la relació amorosa clandestina. Barcelona, a través dels vidres del cotxe, és una ciutat desenfocada, vista a corre-cuita, sense lloc per aturar-hi la vista: «(...) i jo no sé per on anàvem però tot d'una, després d'haver corregut i corregut per carreteres plenes de pols, tornàvem a entrar a Barcelona».¹⁷

Per acabar voldria esmentar la relació que hi ha entre la manca de capacitat per controlar els objectes que connecten amb l'exterior i la ignorància sobre els esdeveniments polítics que tenen lloc a l'exterior. Carola i Cecília viuen en un moment històric de grans canvis socials. De la proclamació de la República a la Guerra i els efectes de la postguerra. Tot i així, la ciutat s'explica ben poques vegades a través dels esdeveniments polítics o socials i quan es fa és perquè, enmig del remolí, hi sorgeix una justificació amorosa que desplaça l'esdeveniment col·lectiu. Aquest és el cas de Carola que s'enamora d'un anarquista i es veu implicada en la revolució fins a decidir convertir la seva mansió en un hospital de ferits de guerra: «Vam començar el trasllat de mobles el dia 5 d'agost i el dia 10 la casa estava transformada. A la planta baixa hi havia un servei d'urgència; (...) al segon pis els quiròfans (...)».¹⁸

En el cas del *Carrer...* la guerra és vista a través de la pèrdua col·lectiva. En un moment donat sembla com si el paisatge de la ciutat s'omplís de fantasmes, de cadàvers de gent coneguda. Aquí no és vista des de la intervenció, sinó des de la nostàlgia; «(...) el senyor de Tarragona m'explicava que en el carrer on l'autobús es parava hi havien matat set o vuit persones els primers dies de la revolució (...)».¹⁹ Ja he dit en començar que l'experiència urbana de Cecília i Carola els fa rebutjar la ciutat. Carola la deixa definitivament i només la reviu a través de les novel·les que escriu.

¹⁷ *El Carrer...*, op. cit. 123.

¹⁸ *Feliçment...*, op. cit. p. 223.

¹⁹ *El Carrer...*, op. cit. p. 121.

Cecília, per la seva banda, limita la ciutat a l'existència d'un sol carrer, el carrer de les Camèlies, on la van abandonat de petita.

Es pot concloure dient que totes dues senten la impossibilitat de fer-se seva Barcelona, de trobar un espai en una ciutat on no hi ha lloc per exterioritzar la vida, l'experiència en femení. I això se'ls ha negat bàsicament pels seus naixements incerts que les fan socialment «il·legítimes» i pel fet d'exercir una professió marginal que implica, a més, en aquests dos casos concrets, la capacitat d'escollir.

Passejada vital per Barcelona que acaba amb el rebuig de tot allò establert i predit i en l'assumpció d'una forma de vida que els permet l'expressió lliure i creativa de llurs pròpies experiències. Desposseïdes de la ciutat, Carola fa dels llibres el seu paisatge. Possiblement més carregada de simbolisme, Cecília redueix el seu món a un carrer, el de la infància. Camí cap enrera que la porta cap a l'interior d'ella mateixa.

Amb Montserrat Roig (*Barcelldones*, 1980) podem dir que Barcelona ha estat una dona creada per l'imaginari masculí.

Capmany i Rodoreda recrearen en aquestes dues obres una Barcelona insuportable de la qual les protagonistes es veuen forçades a allunyar-se, ja sia físicament o per la vida del subconscient que al capdavant és la clau que obre la porta de la imaginació construïda a través del propi desig.

Caldrà esperar, doncs, que Barcelona es deixi llegir a través de les paraules de dones, tant per parlar del passat o des del present de les inevitables places dures, les torres de comunicació i les viles postmodernes. Caldrà, també, desitjar que en un futur no gaire llunyà se sentin les veus d'aquelles que han arribat fa poc, que tenen a la ment altres paisatges. I desitjar que el caos sigui creatiu i s'hi puguí construir un espai des d'on manifestar els desitjos, les aspiracions, els actes de rebel·lia, en fi la vida, de totes i tots aquells que encara mai, o ben poques vegades, s'hi han vist representats o han tingut l'oportunitat de fotografiar-s'hi.

MARTA MARÍN

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA